

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. vasario 2 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Gražinos Davidonienės (kolegijos pirmininkė), Artūro Driuko ir Egidijos Tamošiūnienės (pranešėja),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Orvera“ kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. vasario 25 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Orvera“ ieškinį atsakovei uždarajai akcinei bendrovei „Timana“ dėl rekonstravimo projekto sprendinių pagal išduotą statybą leidžiantį dokumentą įgyvendinimo pripažinimo pažeidžiančiu ieškovės teises ir rekonstravimo veiksmų uždraudimo; tretieji asmenys Vilniaus miesto savivaldybės administracija, Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija prie Aplinkos ministerijos, uždaroji akcinė bendrovė „Erinar“, uždaroji akcinė bendrovė „Paleko archstudija“.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių prevencinį ieškinį dėl pagal išduotą statybą leidžiantį dokumentą statinio rekonstravimo projekto įgyvendinimo pripažinimo neteisėtu ir statybos veiksmų uždraudimo, taip pat žalos grėsmės ir žalai nustatyti įrodymų vertinimo taisyklės, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė UAB „Orvera“ (pradinės ieškovės UAB „Sostinės parkai“ teisių ir pareigų perėmėja) 2018 m. gruodžio 19 d. ieškiniu prašė teismo: 1) pripažinti, kad UAB „Erinar“ 2017 m. parengto Daugiabučio gyvenamojo namo (7.3) A. Strazdelio g. 5, Vilniuje, rekonstravimo projekto Nr. 15054 sprendinių pagal 2017 m. spalio 19 d. išduotą statybą leidžiantį dokumentą Nr. LRS-01-171019-00181 įgyvendinimas visa apimtimi, t. y. pastatant 17,54 m aukščio virš žemės paviršiaus pastatą, pažeidžia ieškovės teisės aktuose įtvirtintas teises ir interesus, 2) uždrausti statytojai UAB „Timana“ įgyvendinti rekonstravimo projekto sprendinius.
3. Ieškovė nurodė, kad statybą leidžiančio dokumento pagrindu atsakovei UAB „Timana“ suteikta teisė valstybinės žemės sklype Vilniuje, A. Strazdelio g. 5, griauti ir rekonstruoti esančius statinius bei statyti naujus statinius. Projekto dokumentuose nepateikti jokie insoliacijos skaičiavimai ir rodikliai, tik bendrai nurodyta, kad normatyviniai reikalavimai nebus pažeisti. Pagal statybos leidimą rekonstravus esamus statinius, pastačius naują 17,54 m aukščio statinį, tame pačiame žemės sklype esančio daugiabučio namo Vilniuje, A. Strazdelio g. 1, ieškovei nuosavybės teise priklausančiuose butuose (Vilniuje, A. Strazdelio g. 1-4 ir A. Strazdelio g. 1-14) insoliacijos rodikliai neatitiks teisės aktu reikalavimų. Ieškovės būtų insoliacija, atsakovei pastačius naują statinį, vietoj teisės aktuose nustatytų 2 valandų sieks tik apie 1 valandą. Dėl natūralaus apšvietimo lygio pasikeitimo apribojama ieškovės nuosavybės teisė, atsiranda potenciali rizika tokių butų neparduoti arba parduoti už žymiai žemesnę kainą, be to, tai neigiamai paveiks butuose gyvenančių asmenų sveikatą. Todėl ieškovė prašė uždrausti atsakovei (statytojai) įgyvendinti projektinius sprendinius pastatyti 17,54 m aukščio pastatą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2020 m. spalio 23 d. sprendimu ieškinį atmetė.
5. Teismas nustatė, kad Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Miesto plėtros departamentas 2017 m. spalio 19 d. išdavė UAB „Timana“ statybą leidžiantį dokumentą Nr. LRS-01-171019-00181, suteikiantį teisę žemės sklype Vilniuje, A. Strazdelio g. 5, griauti ir rekonstruoti statinius bei statyti naujus statinius pagal UAB „Erinar“ 2017 m. parengtą Daugiabučio gyvenamojo namo (7.3) A. Strazdelio g. 5, Vilniuje rekonstravimo projektą Nr. 15054. Iš atsakovės atstovo paaiškinimų nustatyta, kad namo rekonstrukcijos darbai iš esmės yra baigti. Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija išdavė 2020 m. rugpjūčio 31 d. pažymą apie statybą be esminių nukrypimų nuo projekto; pastato baigtumas 94 proc. Butų Vilniuje, A. Strazdelio g. 1-4 ir A. Strazdelio g. 1-14, savininkė nuo 2019 m. vasario 4 d. yra ieškovė UAB „Orvera“.
6. Teismas nurodė, kad nepasisako dėl statybos leidimo teisėtumo, nes ieškovė nepareikšė reikalavimo dėl statybos leidimo panaikinimo.
7. Teismas kvalifikavo ieškovės reikalavimą kaip prevencinį ieškinį (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) 6.225 straipsnis). Prevencinio ieškino, kaip civilinės atsakomybės instituto, tenkinimo sąlyga yra neteisėti veiksmai, kurie suprantami kaip teisinę pareigą pažeidžiantys veiksmai, kurių pasekmė būtų žalos ateityje padarymas. Žala suprantama kaip būsimų neteisėtų veiksmų potenciali pasekmė. Tokiu atveju ieškovas turi įrodyti atsakovo būsimus neteisėtus veiksmus ir kad dėl jų gali atsirasti žala (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. vasario 11 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-73/2008](#)).
8. Teismas nurodė, kad Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 705 patvirtinto statybos techninio reglamento STR 2.02.01:2004 „Gyvenamieji pastatai“ (toliau – ir reglamentas) 213 punkte nustatyta, kad kiekviename 1–3 kambarių bute turi būti bent vienas, o 4 ir daugiau kambarių butuose – 2 gyvenamieji kambariai, kuriuose tarp kovo 22 d. ir rugsėjo 22 d. galimos insoliacijos (nepertraukiamos; bendros) laikas ne trumpesnis kaip 2,5 valandos; urbanizuotose teritorijose, atsižvelgiant į esamą statinių išdėstymą,

bendros insoliacijos laikas gali būti sumažintas iki 2 valandų. Pagal reglamento 4.18 punktą, insoliacija – teritorijos, pastato ir patalpų apšvitinimas tiesioginiais saulės spinduliais. Nei reglamentas, nei kitas teisės aktas nenustato insoliacijos apskaičiavimo metodo. Insoliacija turėtų būti skaičiuojama saulei pradėjus šviesti pro langą. Daugiabutis namas Vilniuje, A. Strazdelio g. 1, kuriame yra ieškovei priklausančios du dviejų kambarių butai, yra urbanizuotoje teritorijoje ir insoliacijos laikas juose turi būti ne mažesnis kaip 2 valandos.

9. Teismas palygino, kokie insoliacijos rodikliai yra butų patalpose iki statinio projekto įgyvendinimo ir kokie būtų įgyvendinus projektą. Atlikdamas palyginimą teismas vertino byloje pateiktus įrodymus: pirmą, pagal ieškovės pateiktą 2018 m. liepos 18 d. architektės G. Z. aiškinamąjį raštą ir jos bei architekto J. J. insoliacijos patikros-analizės aiškinamąjį raštą, ieškovei priklausančių butų patalpų insoliacijos laikas iki atsakovės statinio rekonstrukcijos yra tinkamas, o pastatius statinį insoliacijos laikas nepakankamas; antra, pagal techninio projekto architektūros dalies projektuotojos UAB „Paleko archstudija“ skaičiavimus ir patikslintą 2020 m. vasario 21 d. insoliacijos modeliavimą, insoliacijos laikas yra ne mažesnis nei 2 val. (kovo 22 d. – 2.13 val., rugsėjo 22 d. – 2.15 val.); trečia, pagal ieškovės prašymu teismo paskirtos ekspertizės 2019 m. gruodžio 4 d. išvadą (3.2 punktą), pastatius pastatą pagal statybą leidžiantį dokumentą, insoliacijos trukmė ieškovės butų patalpose Nr. 4-1 yra 1.49 val., Nr. 4-4 – 2.11 val., Nr. 14-2 – 2.14 val., Nr. 14-1 – 1.53 val.
10. Teismas pažymėjo, kad iki statinio projekto įgyvendinimo, remiantis ieškovės įrodymų ir ekspertizės akto duomenimis apie esamą patalpų insoliaciją, bute Nr. 4 (patalpos 4-1, 4-2) insoliacija iki pastato rekonstrukcijos buvo tinkama, t. y. viršijo 2 valandas, o dėl buto Nr. 14 patalpoje 14-1 insoliacija buvo nepakankama; dėl patalpos Nr. 14-2 ekspertė nurodė, kad insoliacija buvo pakankama, o ieškovės pateikti duomenys yra skirtingi: pagal G. Z. ir J. J. raštą insoliacija buvo pakankama (2.30 val.), o pagal 2018 m. liepos 18 d. G. Z. raštą – viename iš langų (6 langas) nepakankama, kitame (5 langas) – ribinė insoliacija, nors ir pakankama (2 val.). Pagal visus pateiktus įrodymus įgyvendinus projektą, dėl buto Nr. 4 patalpos 4-1 insoliacija po namo rekonstrukcijos nėra pakankama (nesiekia 2 val.). Dėl patalpos 4-4, pagal ekspertizės aktą ir UAB „Paleko archstudija“ duomenis, insoliacija yra pakankama, o pagal ieškovės pateiktus įrodymus – nepakankama (nesiekia 2 val.).
11. Teismas nurodė, kad reglamente STR 2.02.01:2004 „Gyvenamieji pastatai“ nėra pateikta insoliacijos skaičiavimo metodika ar tvarka. Iš bylos šalių paaiškinimų ir įrodymų nustatyta, kad insoliacija gali būti skaičiuojama liniuotės metodu arba kompiuteriniu modeliavimu. Architektų G. Z. bei J. J., teismo ekspertės R. Barysaitės skaičiavimai atlikti liniuotės metodu, o UAB „Paleko archstudija“ – kompiuteriniu modeliavimu. Architektų ir ekspertės duomenys skiriasi.
12. Teismas nurodė, kad negalima teigti, jog ieškovė įrodė aplinkybę, kad ginčo butų insoliacija yra nepakankama. Į bylą nepateikti įrodymai, kad ekspertės naudoti parametrai (skaičiavimai) insoliacijai apskaičiuoti yra netikslūs ar netinkami. Be to, į bylą nepateikti įrodymai, kad, skaičiuojant insoliaciją pagal ekspertės naudotus parametrus, insoliacijos rodikliai yra kitokie, nei nurodyta ekspertizės akte. Ieškovė kitais leistiniais įrodymais nenuginčijo byloje atliktos ekspertizės išvadų teisingumo, taip pat liko nepaneigtas UAB „Paleko archstudija“ papildomų skaičiavimų, pagal kuriuos insoliacija butuose yra tinkama, teisingumas. Todėl teismas rėmėsi ekspertės išvadamis dėl insoliacijos, konstatavo, kad ieškovės butų patalpų insoliacija išlieka pakankama, t. y. butų patalpų minimalios insoliacijos (2 val. urbanizuotoje vietovėje) reikalavimas yra užtikrinamas.
13. Teismas pažymėjo, kad nors antstolio 2020 m. kovo 23 d. faktinių aplinkybių konstatavimo protokolu ieškovė siekė įrodyti, kad pastatyto pastato insoliacija yra kitokia, nei teigia ekspertė ar įrodinėjo atsakovė, tačiau ekspertizė ir atsakovės patikslinti insoliacijos skaičiavimai buvo teikiami pagal projektinius duomenis, o ne realius iš esmės baigto statinio (baigtumas 94 proc.) duomenis, kurie į bylą nebuvo teikiami. Palyginti ekspertizės akto išvadas su realiai stovinčiu pastatu ir jo insoliacija pagal antstolio faktinių aplinkybių konstatavimo protokolą būtų nevisiškai tikslu, tuo labiau kad klausimas dėl faktinės (realios) butų insoliacijos ekspertei teismo nutartimi nebuvo užduotas. Todėl toks protokolas negali paneigti ekspertizės išvadų teisingumo.
14. Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad ieškovė sudarė 2020 m. balandžio 1 d. pirkimo–pardavimo sutartį dėl buto Nr. 14 su pirkėja MB „Strazdo telegrafas“, pagal sutartį nuosavybės teisės į butą pereis pirkėjai, kai ji atsiskaitys, kaip sutartyje nustatyta, iki 2023 m. kovo 31 d. Nors ieškovė teigė, kad dėl natūralaus apšvietimo lygio pasikeitimo atsiranda potenciali rizika butų neparduoti arba parduoti už žymiai mažesnę kainą, tačiau pateiktą sutartį patvirtina, kad insoliacija nesukėlė rūpesčių ieškovei parduoti vieną iš ginčo butų, o ji neįrodinėjo, kad butą pardavė už mažesnę kainą vien dėl insoliacijos rodiklių.
15. Teismas nenustatė, kad dėl rekonstravimo projekto sprendinių įgyvendinimo yra pažeidžiamos ieškovės teisės ir interesai, todėl atmetė ieškinio pirmąjį reikalavimą dėl statinio rekonstravimo projekto pagal išduotą statybą leidžiantį dokumentą įgyvendinimo pripažinimo neteisėtu. Netenkinęs ieškinio pirmojo reikalavimo dėl šios priežasties teismas atmetė ir ieškinio antrąjį reikalavimą uždrausti įgyvendinti statinio rekonstravimo projektą.
16. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2021 m. vasario 25 d. nutartimi, išnagrinėjusi bylą pagal ieškovės UAB „Orvera“ apeliacinį skundą, paliko nepakeistą Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. spalio 23 d. sprendimą.
17. Kolegija nurodė, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinta, jog ekspertizės akte esantys duomenys pagal jų objektyvumą dėl prigimties ir gavimo aplinkybių paprastai yra patikimesni negu duomenys, esantys kituose įrodymų šaltiniuose, tačiau, nepaisant to, eksperto išvada turi būti įvertinta pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir **CPK**) 185 straipsnyje išdėstytas įrodymų vertinimo taisykles (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. birželio 13 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-308-248/2016](#) 19 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
18. Kolegija pažymėjo, kad pirmosios instancijos teismas ne ignoravo, bet atsižvelgė į abiejų šalių pateiktus įrodymus ir tam, kad juos tinkamai įvertintų nustatydamas bylai reikšmingas su specialiomis žiniomis susijusias aplinkybes, skyrė teismo ekspertizę, o jos išvadas teismas vertino visų byloje surinktų įrodymų kontekste. Pirmosios instancijos teismas tyrė ir atsakovės, ir ieškovės pateiktus rašytinius įrodymus, palygino juose nurodytas aplinkybes, vertino insoliacijos skaičiavimo metodus, teismo posėdyje apklausė ekspertę, motyvavo, dėl ko remiasi teismo ekspertizės aktu, o ne ieškovės pateiktais įrodymais.
19. Kolegija įvertino, kad teisės aktai nenustato insoliacijos apskaičiavimo metodo, todėl nėra pagrindo spręsti, kad architektų G. Z. ir J. J. pritaikytas liniuotės metodas yra patikimesnis nei teismo eksperto naudojamas metodas. Teismo ekspertizės išvadoje nurodyti skaičiavimai yra pakankamai motyvuoti, be to, teismo posėdyje teismo ekspertė paaiškino, kokių būdu atliko insoliacijos matavimus, ir motyvuotai paaiškino, kodėl G. Z. skaičiavimai nėra tinkami, o UAB „Paleko archstudija“ atliktas insoliacijos modeliavimas yra teisingas.
20. Vien antstolio 2020 m. kovo 23 d. faktinių aplinkybių konstatavimo protokolas ir filmuota medžiaga nėra pakankamas įrodymas spręsti, kad pastatius statinį jo faktiniai insoliacijos duomenys skiriasi nuo projektiniuose dokumentuose nurodytų duomenų. Antstolių faktinių aplinkybių konstatavimas bei vaizdo medžiaga nėra pakankami įrodymai tam, kad teismas padarytų išvadą apie aplinkybes, kurioms nustatyti būtinos specialios žinios, todėl šie įrodymai nepaneigia teismo eksperto išvadų. Todėl ieškovės argumentą (kad faktinė situacija gali gerokai skirtis nuo teorinės, pagrįstos projektinės medžiagos pagrindu atliktais skaičiavimais) teismas įvertino kaip prielaidą, kuri nėra pagrįsta leistiniais įrodymais.
21. Teismas taip pat nurodė, kad ieškinio dalykas ir pagrindas buvo susiję su ieškovės teisių pažeidimu vertinant būtent projekto dokumentus, tuo labiau kad ieškinio pateikimo metu rekonstravimo darbai dar nebuvo užbaigti; be to, būtent ieškovė siūlė suformuluoti klausimus ekspertei, susijusius su projekto dokumentu, o ne faktinės situacijos vertinimu. Taigi, ieškovės nurodytos abejonės (prielaidos), kad faktinė situacija gali skirtis nuo projekte nurodytų duomenų, įeina už ieškinio nagrinėjimo ribų ir nėra susijusios su ieškovės teisių gynimu šioje byloje.
22. Ekspertizės akte eksperto išvados yra motyvuotos, nuoseklios, išsamios, pagrįstos objektyviais projekcinėje dokumentacijoje nurodytais

duomenimis bei specialiomis žiniomis apskaičiuojant butų insoliaciją. Taigi, pirmosios instancijos teismas neturėjo pagrindo abejoti teismo ekspertės išvadų patikimumu bei objektyvumu ir nesivadovauti ekspertės išvadomis.

23. Ieškovė neįrodė, kad ekspertė, atsižvelgdama į insoliacijos sąvoką statybos techninio reglamento STR 2.02.01:2004 „Gyvenamieji pastatai“ 4.18 punkte, privalėjo nustatyti insoliaciją nuo akinirkos, kai saulės spindulys užsina ant lango angokraščio, taip pat neįrodė teiginių, kad apskaičiuodama butų insoliacijos pradžios ir pabaigos laiką teismo ekspertė vadovavosi atvirkščia saulės (ir atitinkamai metamų šešėlių) judėjimo kryptimi ir neteisingai apskaičiavo patalpų insoliaciją.
24. Kolegija pažymėjo, kad nagrinėjant bylą pirmosios instancijos teisme ieškovė neprašė paskirti pakartotinės ar papildomos ekspertizės, nesutikimo su ekspertizės išvadomis ji neįrodė lygiavertiais įrodymais. Kitokia ieškovės nuomonė dėl tam tikrų įrodymų turinio neteikia pagrindo abejoti pirmosios instancijos teismo išvadomis, pagrįstomis byloje esančių įrodymų visumos vertinimu.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į kasacinį skundą teisiniai argumentai

25. Kasaciniu skundu ieškovė UAB „Orvera“ prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo 2021 m. vasario 25 d. nutartį ir bylą perduoti iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 25.1. [CK 6.255](#) straipsnyje nustatyta, kad realus pavojus, jog ateityje gali būti padaryta žala, yra pagrindas pareikšti prevencinį ieškinį. Viena iš sąlygų, kurią turi pagrįsti ieškovas, reikšdamas prevencinį ieškinį, yra žala, kurią ateityje jis patirs dėl atsakovo ketinamų atlikti neteisėtų veiksmų. Ieškovė kelia klausimą dėl [CK 6.255 straipsnio](#) ir [CPK 185 straipsnio](#) taikymo ta prasme, kaip turėtų būti vertinami įrodymai dėl žalos, kaip prevencinio ieškinio sąlygos, kai bylos nagrinėjimo metu žala faktiškai jau buvo padaryta (arba neteisėti veiksmai faktiškai atlikti), t. y. ar po prevencinio ieškinio pateikimo atsakovui atlikus veiksmus, kuriuos uždrausti siekė ieškovas prevenciniu ieškiniu, teismas turėtų remtis įrodymais, gautais iki atsakovo veiksmų atlikimo, kurie rodo, kad atsakovo veiksmais ateityje žala (ne)bus padaryta, ar remtis faktiniais žalos duomenimis, kurie rodo, kad žala jau yra padaryta.
- 25.2. Ieškovė byloje įrodinėjo, kad, atsakovei pastačius suprojektuotą statinį, insoliacija ieškovės butuose nebesieks minimalių statybos techninio reglamento STR 2.02.01:2004 „Gyvenamieji pastatai“ 4.18, 192, 213 punktuose nustatytų rodiklių, todėl bus pažeidžiamos ieškovės teisės ir ji patirs žalą. Bylos nagrinėjimo pradžioje atsakovė dar nebuvo visiškai įgyvendinusi projekto sprendinių, dėl to abi šalys insoliacijos (ne)pakankamumą grindė teoriniais specialistų atliktais insoliacijos skaičiavimais pagal projektyvius duomenis. Teismo ekspertės išvados buvo grindžiamos taip pat teoriniais skaičiavimais, tačiau vėliau atsakovė iš esmės pastatė statinį, dėl to insoliaciją ieškovės butuose tapo galima ne apskaičiuoti teoriškai, bet pamatuoti praktiškai.
- 25.3. Antstolio faktinių aplinkybių konstatavimo protokole užfiksuota, kad insoliacija ieškovės butuose po atsakovės statinio pastatymo neatitinka minimalių teisės aktuose nustatytų reikalavimų, tačiau teismas šiuo įrodymu nesivadovavo ir išvada dėl insoliacijos pakankamumo grindė tik teoriniais skaičiavimais, pateiktais ekspertizės akte, projektuotojos išvadoje. Dėl šios priežasties teismas netinkamai aiškino ir taikė [CK 6.255](#) ir [CPK 185](#) straipsnius.
- 25.4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinta, kad tiesioginiai įrodymai yra susiję su įrodinėjamais faktais taip, kad leidžia daryti vienareikšmę išvadą apie tai, ar egzistuoja įrodinėjamas faktas. Netiesioginiai įrodymai tokios vienareikšmės išvados padaryti neleidžia. Netiesioginiai įrodymai turi silpnesnę įrodomąją vertę. Tai svarbu darant išvadą, ar pateiktų netiesioginių įrodymų pakanka tam tikrai aplinkybei patvirtinti arba ją paneigti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gruodžio 7 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-540/2009](#); 2021 m. kovo 17 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-56-684/2021](#) ir kt.). Žala, kaip prevencinio ieškinio sąlyga, ieškinio pareikšimo metu dar nebuvo padaryta, dėl to buvo įrodinėjama netiesioginiais įrodymais, tačiau bylos nagrinėjimo metu buvo padaryta (arba neteisėti veiksmai buvo atlikti), todėl žalą įvertinti tapo galima remiantis tiesioginiais įrodymais. Byloje esant tiesioginių žalos įrodymų (pavyzdžiui, tokiems įrodymams priskiriant antstolio faktinių aplinkybių konstatavimo protokolą, kuriame fiksuojamas žalos padarymo faktas), šiems įrodymams turėtų būti suteikiama didesnė įrodomoji reikšmė nei netiesioginiams žalos įrodymams, kuriems turėtų būti priskiriami visi teoriniai žalos skaičiavimai paremti įrodymais, įskaitant ekspertizės aktą.
- 25.5. Atsakovė pastatė projekte suplanuotą 17,54 m aukščio statinį, dėl to ekspertizės aktas ir kiti teoriniai insoliacijos skaičiavimai iš esmės nebeteko prasmės, nes insoliaciją ieškovės butuose tapo galima pamatuoti praktiškai. Tai ir buvo padaryta – pavasario lygiadienio dieną faktinė ieškovės butų insoliacija buvo užfiksuota 2020 m. kovo 23 d. antstolio faktinių aplinkybių konstatavimo protokole, jame pateikti duomenys, kad insoliacija ieškovės butuose nesiekia teisės aktuose nustatytų minimalių insoliacijos reikalavimų.
26. Atsakovė UAB „Timana“ atsiliepimu į kasacinį skundą prašo atmesti kasacinį skundą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 26.1. Rekonstravimo projekte nurodoma, kad visuose kaimyninių gyvenamųjų namų Strazdelio g. 4 ir Strazdelio g. 1 butų patalpose, kurių insoliacijai galimai daro poveikį projektuojamas pastatas, bendras insoliacijos laikas išlieka ne mažesnis nei 2 val. – atitinkantis statybos techninio reglamento STR 2.02.01:2004 „Gyvenamieji pastatai“ reikalavimus. Insoliacijos reikalavimai buvo įvertinti rengiant techninį projektą, nes projektu suprojektuoto pastato aukštis yra mažesnis (17,54 m), nei pagal detaliojo plano sprendinius būtų leidžiamas maksimalus pastato aukštis (20,04 m).
- 26.2. Ieškovė leistiniais įrodymais nenuginčijo ekspertizės akto išvadų teisingumo, taip pat liko nepaneigtas projekto architektūros dalies rengėjos UAB „Paleo archstudija“ papildomų skaičiavimų teisingumas, pagal kuriuos butų insoliacija yra tinkama. Pastato rekonstrukcijos darbai atlikti nenukrypęs nuo projekto sprendinių, tą patvirtina pažyma apie statinio statybą be esminių nukrypimų nuo projekto.
- 26.3. Teismai, priimdami skundžiamą sprendimą ir nutartį, pagrįstai vadovavosi ekspertizės aktu, jis aprašytas išsamiai ir aiškiai, jo išvadose pateikti kategoriški atsakymai į klausimus. Teismai tinkamai įvertino ekspertizės aktą visų surinktų įrodymų kontekste. Ekspertizės akto išvados, atliktos vadovaujantis projekto sprendiniais, kurie yra realiai įgyvendinti, rodo, kad insoliacijos reikalavimai ir pabaigus statyti pastatą nėra pažeidžiami.
- 26.4. Pirmosios instancijos teismas kruopščiai analizavo visus byloje šalių pateiktus ir ekspertizės akte nurodytus insoliacijos skaičiavimus, atliktus tiek liniuotės metodu (taikytas teismo ekspertizei atlikti bei architektų G. Z. ir J. J. skaičiavimuose), tiek kompiuteriniu modeliavimu specialia sertifikuota programa (UAB „Paleo archstudija“ pateikti skaičiavimai). Kiekviena iš atskirų skaičiavimų neatitinkantių teismo sprendime yra paaiškinta ir pagrįsta bylos medžiaga.
- 26.5. Antstolio faktinių aplinkybių konstatavimo protokolas neturi tokios įrodomosios reikšmės kaip ekspertizės aktas ir nepaneigia ekspertizės akto išvadų. Protokole nuotraukos padarytos skirtingu metų laiku, tai matyti iš jų vaizdų. Nėra galimybės patikimai nustatyti, kada tiksliai buvo darytos nuotraukos, todėl protokole užfiksuoti duomenys negali būti laikomi patikimais. Protokole yra tariamai įvardijamas insoliacijos atitinkamuose ieškovės butų languose pradžios laikas, tačiau jame nėra jokių duomenų apie insoliacijos butuose pabaigos laiką, taigi pagal protokolo duomenis negalima objektyviai įvertinti insoliacijos butuose trukmės. Protokole nurodyta, kad juo siekiama fiksuoti, „kada šalia esančių pastatų šešėlio kontūras priartėja prie trečio ir šešto lango angokraščio“. Tačiau butų langai yra 10 cm įgilinti nuo išorinio angokraščio pradžios (fasado) (ekspertizės akto 8 psl.), todėl protokole fiksuoti duomenys nei patvirtina, nei paneigia ekspertizės akto ir kitų byloje pateiktų insoliacijos skaičiavimų, nes fiksuoja tik šešėlio judėjimą iki tam tikros pastato fasado vietos, o apie insoliaciją butuose jau sprendžiama šias aplinkybes interpretuojant (insoliacija butuose protokole nėra fiksuota).

27. Tretieji asmenys UAB „Erinar“ bei UAB „Paleko archstudija“ atsiliepimu į kasacinį skundą prašo palikti nepakeistą Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. vasario 25 d. nutartį. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

27.1. Ieškovė pradiniu ieškiniu neprašė taikyti laikinųjų apsaugos priemonių stabdyti rekonstrukcijos darbus ir neginčijo statybą leidžiančio dokumento. Tik 2020 m. kovo 31 d., t. y. praėjus beveik pusantrų metų nuo kreipimosi su ieškiniu į teismą dienos, ieškovė paprašė pirmosios instancijos teismo taikyti laikinas apsaugos priemones – uždrausti atsakovei atlikti statybos užbaigimo procedūras. Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. balandžio 14 d. nutartimi ieškovės prašymas buvo atmestas. Ieškovė šios nutarties atskiruoju skundu neskundė. Antrasis ieškovės prašymas taikyti laikinas apsaugos priemones pateiktas kartu su apeliaciniu skundu, šio prašymo netenkino Vilniaus apygardos teismas 2021 m. sausio 22 d. nutartimi.

27.2. Ieškovės nurodytas prevencinio ieškinio pagrindas ir dalykas susijęs su tariama projekto dokumentų neatitiktimi teisės aktu reikalavimams, nes statinio rekonstrukcijos darbai bylos nagrinėjimo pirmosios instancijos metu dar nebuvo užbaigti. Tuo tarpu kasaciniame skunde ieškovė siūlo nenagrinėti jos pačios 2019 m. sausio 8 d. patikslintame prevenciniame ieškinyje nurodyto pagrindo ir dalyko, t. y. nevertinti projekto dokumentų turinio dėl insoliacijos atitikties teisės aktams, o remtis vien faktinių aplinkybių konstatavimo protokolu. Vis dėlto teismas neturi teisės už ieškovę patikslinti ieškinio pagrindo ar dalyko. Todėl apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nurodė, kad ieškovės nurodytos abejonės (prielaidos), jog faktinė situacija gali skirtis nuo projekte nurodytų duomenų, įsima už ieškinio nagrinėjimo ribų ir nėra susijusi su ieškovės teisių gynimu šioje byloje. Faktinių aplinkybių konstatavimo protokole nekonstatuota būtų insoliacijos pradžia ir pabaiga (trukmė) (antstolis tam neturi specialių žinių ir negali vykdyti tyrimo). Protokole nei nuotraukos, nei vaizdo įrašas neatspindi insoliacijos atitikties. Ekspertizės akte ir UAB „Paleko archstudija“ kompiuterinio modeliavimo skaičiavimuose pateiktos vienareikšmiškos išvados, kad insoliacijos reikalavimai nėra pažeisti, jokių neteisėtų veiksmų ir (ar) žalos atsakovė nepadarė, nes insoliacijos reikalavimų laikytasi.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl prevencinį ieškinį reglamentuojančių teisės normų taikymo

28. Byloje pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai išnagrinėjo prevencinį ieškinį dėl pagal išduotą statybą leidžiantį dokumentą statinio rekonstravimo projekto įgyvendinimo pripažinimo neteisėtu ir statybos veiksmų uždraudimo. Ieškovė kasaciniame skunde ir atsakovė bei tretieji asmenys atsiliepimuose į kasacinį skundą išdėstė argumentus dėl teisės normų, reglamentuojančių prevencinį ieškinį, konkrečiai dėl [CK 6.255 straipsnio](#) ir [CPK 185 straipsnio](#) taikymo ta prasme, kaip turėtų būti vertinami įrodymai dėl žalos, kaip prevencinio ieškinio sąlygos, kai bylos nagrinėjimo metu žala faktiškai jau buvo padaryta (arba neteisėti veiksmai faktiškai atlikti), t. y. ar po prevencinio ieškinio pateikimo atsakovui atlikus veiksmus, kuriuos uždrausti siekė ieškovas prevenciniu ieškiniu, teismas turėtų remtis įrodymais, gautais iki atsakovo veiksmų atlikimo, kurie rodo, kad atsakovo veiksmais ateityje žala (ne)bus padaryta, ar remtis faktiniais žalos duomenimis, kurie rodo, kad žala jau yra padaryta.

29. Bylą nagrinėjanti kolegija nurodo, kad, nagrinėjant šalių ir trečiųjų asmenų keliamą teisės klausimą, pirmiausia svarbu išaiškinti įstatyme įtvirtintą prevencinio ieškinio paskirtį ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisės aiškinimo ir taikymo praktikoje suformuluotas jo tenkinimo sąlygas.

30. Civilinės teisės įstatymų nustatyta tvarka gina teismas, vienu iš gynimo būdų užkirsdamas kelią teisę pažeidžiantiems veiksams ar uždrausdamas atlikti veiksmus, keliančius pagrįstą grėsmę žalai atsirasti (prevencinis ieškiny) ([CK 1.138 straipsnio](#) 1 dalies 3 punktas). Realus pavojus, kad ateityje gali būti padaryta žala, yra pagrindas pareikšti prevencinį ieškinį. Prevenciniu ieškiniu laikomas ieškiny, kuriuo siekiama uždrausti atlikti veiksmus, sukeliančius realią žalos padarymo ateityje grėsmę ([CK 6.255 straipsnio](#) 1 dalis).

31. Jeigu žalos padaryta eksploatuojant įmonę, įrenginį ar dėl kitokios ūkinės ar netikrės veiklos ir yra realus pavojus, jog dėl šios veiklos vėl gali būti padaryta žalos, tai teismas ieškovo prašymu gali įpareigoti atsakovą sustabdyti ar nutraukti tokią veiklą ([CK 6.255 straipsnio](#) 2 dalis).

32. Taigi, prevencinio ieškinio institutas gali būti taikomas susiklosčius dviem skirtingoms faktinėms situacijoms: 1) kai veiksmai kelia pagrįstą grėsmę žalai atsirasti, tačiau tokie veiksmai dar niekada žalos nesukėlė; arba 2) kai jau yra padaryta žalos ir yra realus pavojus, kad jos bus dar padaryta.

33. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškintos prevencinio ieškinio pateikimo sąlygos yra šios: 1) siekimas apginti daiktines teises nuo žalos darymo ateityje; 2) reikalavimo objektas yra būsimi neteisėti veiksmai; 3) realus pavojus, kad ateityje teisės pažeidžiantys veiksmai gali būti atlikti ar padaryta žala, arba ateityje bus tęsiami teisės pažeidžiantys veiksmai ar žalos darymas; 4) kaltė nėra būtina šio ieškinio sąlyga, nes šis ieškiny paprastai reiškiamas dėl ateityje numatomų atlikti, bet dar neatliktų neteisėtų veiksmų. Ta aplinkybė, kad prevenciniu ieškiniu galima reikalauti užkirsti kelią pasirengimui atlikti neteisėtus veiksmus, nutraukti jų tęsimą ar juos pašalinti, kai jie jau daromi, nepaneigia šios taisyklės (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. vasario 11 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-73/2008](#); 2016 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-527-695/2016, 36 punktas; 2021 m. birželio 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-156-701/2021](#), 25 punktas).

34. Prevencinio ieškinio, kaip civilinių teisių gynimo būdo, tenkinimo sąlyga yra neteisėti veiksmai, suprantami kaip teisėn pareigą pažeidžiantys veiksmai, kurių pasekmė – žalos padarymas ateityje. Žala šiuo atveju turi būti suprantama kaip būsimų neteisėtų veiksmų potenciali pasekmė. Ieškovas turi įrodyti atsakovo būsimus neteisėtus veiksmus ir kad dėl jų gali atsirasti žala. Prevenciniu ieškiniu negali būti reikalaujama nutraukti savaime teisėtus veiksmus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. vasario 11 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-73/2008](#); 2019 m. spalio 16 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-322-916/2019](#), 18 punktas). Šis ieškiny paprastai reiškiamas dėl ateityje numatomų atlikti, bet dar neatliktų neteisėtų veiksmų. Ta aplinkybė, kad prevenciniu ieškiniu galima reikalauti užkirsti kelią pasirengimui atlikti neteisėtus veiksmus, nutraukti jų tęsimą ar juos pašalinti, kai jie jau daromi, nepaneigia šios taisyklės (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. vasario 11 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-73/2008](#); 2016 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-527-695/2016](#), 36 punktas; 2018 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-387-421/2018](#), 21 punktas).

35. Prevencinio ieškinio reikalavimo objektas yra būsimi neteisėti veiksmai. Neteisėti veiksmai – tai aktyvūs neteisėti atsakovo veiksmai, pažeidžiant įstatymo leidėjo nustatytą pareigą elgtis ar nesielti tam tikru būdu. Jei asmens veiksmai neatitinka teisės aktuose ar sutartyje nustatytų reikalavimų, tai jie laikomi neteisėtais ([CK 6.246 straipsnio](#) 1 dalis). Šiuo ieškiniu negali būti reikalaujama nutraukti savaime teisėtus veiksmus, tokius kaip sandorių, sutarčių sudarymas, kurių neigiami ekonominiai padariniai nėra akivaizdūs, nes prevencinio ieškinio tenkinimo viena iš sąlygų – realus pavojus daryti žalą. Ji suprantamas kaip protinga ir pagrįsta tikimybė, kad žala atsiras (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. vasario 11 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-73/2008](#); 2013 m. kovo 15 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-147/2013](#)).

36. Žalos tikimybė turi būti reali ir pagrįsta. Ji suprantama kaip protinga ir pagrįsta tikimybė, kad žala atsiras. Ieškovas, prevenciniu ieškiniu teigdamas esant realų pavojų, turi įrodyti, kad yra faktų ir aplinkybių, keliančių pavojų, jog jo teisės bus pažeistos. Realią grėsmę gali patvirtinti jau pradėti atsakovo konkretūs veiksmai, iš kurių gali atsirasti žalos, pasirengimas tokiems veiksams, atsakovo požiūris į teisę pažeidžiančius veiksmus, jų nepripažįstam, ir pan. Jeigu panašaus pobūdžio ar analogiški veiksmai jau yra atlikti ir sukėlė žalą ([CK 6.255 straipsnio](#) 2 dalis), tai tokia aplinkybė gali būti pagrindas tęsiamų veiksmų ar numatomų analogiškų veiksmų žalingas pasekmes vertinti analogiškai, bet pagal [CK](#)

6.255 straipsnių minėtos aplinkybės nenumatytos kaip realios grėsmės prezumpcija (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. vasario 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-11-248/2015](#); 2018 m. gruodžio 7 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-424-421/2018](#), 15 punktas).

37. Taigi, prevenciniu ieškiniu siekiama užkirsti kelią žalai, kuri gali atsirasti ateityje, ir jo patenkinimas reiškia tai, kad yra įrodyta, jog atsakovas atlieka (gali atlikti) neteisėtus veiksmus, sudarantius sąlygas žalai atsirasti ateityje, bet ne tai, kad šiais veiksmais žala jau yra padaryta ir yra visos civilinės atsakomybės sąlygos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-387-421/2018](#), 22 punktas).
38. Kolegija pažymi, kad ieškovas, prevenciniu ieškiniu teigdamas esant realų pavojų, turi įrodyti, kad yra faktų ir aplinkybių, keliančių pavojų, jog jo teisės bus pažeistos. Realią grėsmę gali patvirtinti jau pradėti atsakovo konkretūs veiksmai, iš kurių gali atsirasti žalos, pasirengimas tokiems veiksams, atsakovo požiūris į teisę pažeidžiančius veiksmus, jų nepripažįstant, ir pan.
39. Nagrinėjamoje byloje ieškovė, pareiškusį prevencinį ieškinį dėl pagal išduotą statybą leidžiantį dokumentą statinio rekonstravimo projekto įgyvendinimo pripažinimo neteisėtu ir statybos veiksmų uždraudimo, turėjo įrodyti visas prevencinio ieškinių sąlygas ([CPK 178 straipsnis](#)).
40. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai konstatavo, kad nenustatyta, jog dėl atsakovės statinio rekonstravimo projekto sprendinių įgyvendinimo yra pažeidžiamos ieškovės teisės ir interesai, todėl atmetė ieškinių reikalavimus dėl statinio rekonstravimo projekto pagal išduotą statybą leidžiantį dokumentą įgyvendinimo pripažinimo neteisėtu ir dėl statinio statybos uždraudimo.
41. Kolegija pažymi, kad byloje prevenciniu ieškiniu prašoma pripažinti neteisėtu statybos projekto sprendinių įgyvendinimą ir uždrausti vykdyti statybą ateityje, kai projekto sprendiniai įgyvendinami ir statinio statyba atliekama patvirtinto statybos projekto sprendinių ir išduoto statybos leidimo pagrindu, o šie dokumentai yra galiojantys, jų teisėtumas nėra ginčijamas. Maža to, pagal bylos duomenis statinys faktiškai yra pastatytas (veiksmai, kuriems siekta užkirsti kelią prevenciniu ieškiniu, jau yra atlikti). Todėl, kasacinio teismo vertinimu, nenustatyta byloje pareikšto prevencinio ieškinių būtinų sąlygų – būsimų neteisėtų veiksmų ir realaus pavojaus, kad ateityje teisės pažeidžiantys veiksmai gali būti atlikti ar padaryta žala. Priešingai, pagal byloje susiklosčiusią faktinę situaciją galėtų būti vertinama, ar šiais veiksmais yra padaryta žala ir ar yra visos civilinės atsakomybės sąlygos, o tai, kaip minėta, įeina už prevencinio ieškinių instituto taikymo ribų.

Dėl prevenciniu ieškiniu įrodinėjamoms aplinkybėms nustatyti įrodymų vertinimo

42. Ieškovės kasaciniame skunde taip pat nurodoma, kad pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai turėjo remtis ne įrodymais, gautais iki atsakovės statybos pagal techninį projektą veiksmų atlikimo, kurie rodo, kad atsakovės veiksmais ateityje žala nebus padaryta, o faktiniais žalos duomenimis, kurie rodo, kad atlikus statybos darbus žala jau yra padaryta ieškovės teisėms į pakankamą gretimame name jai priklausančių dviejų butų insoliacijos lygį.
43. Kolegija pažymi, kad ieškinių pagrindo ir dalyko, apibrėžiančių bylos nagrinėjimo ribas, suformulavimas yra ieškovo pareiga, taip jis pasirenka savo teisių gynimo būdą. Teismas neturi teisės peržengti bylos nagrinėjimo ribų, apibrėžtų pirmiau įvardytais elementais ir atsakovo atsitiktiniais į ieškinį, išskyrus proceso įstatymo nustatytus atvejus ([CPK 265 straipsnio 2 dalis](#)).
44. Kasacinio teismo praktikoje dėl dispozityvių bylų išaiškinta, kad teismas, priimdamas sprendimą, yra saistomas ieškinių (priešieškinių) pagrindu nurodytų aplinkybių ir negali peržengti ieškinių (priešieškinių) ribų, t. y. negali keisti nei ieškinių dalyko (pvz., negali priteisti šaliai to, ko ji neprašo, arba priteisti daugiau, nei šalis prašo), nei ieškinių pagrindo (negali nustatyti tokių aplinkybių, kuriomis, reikšdamas reikalavimą, nesirėmė ieškovas, negali savo sprendime remtis tokiais faktais, kurių šalys teismui nenurodė, ir įrodymais, kurių byloje nėra) (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. lapkričio 8 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-486/2012](#); 2014 m. balandžio 30 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-278/2014](#); 2015 m. gruodžio 29 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-710-611/2015](#); kt.). Nors teismas turi pareigą tinkamai kvalifikuoti ginčo teisinius santykius ir pritaikyti faktinei situacijai aktualias teisės normas (teisinių ieškinių pagrindą), tačiau ši teismo pareiga nereikšia nei teismo teisės modifikuoti faktinį ieškinių pagrindą (kvalifikuoti kitas, nei nurodytas šalių, faktines aplinkybes), nei keisti ieškinių dalyką, peržengiant pareikštus reikalavimus (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gruodžio 2 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-328-248/2020](#) 21 punktą).
45. Nagrinėjamoje byloje prevencinio ieškinių dalykas ir pagrindas buvo susiję su ieškovės teisių į gretimame name jai priklausančių dviejų butų insoliacijos pakankamą lygį pažeidimu vertinant statybos projektą ir statybą leidžiantį dokumentą, pagal kuriuos atsakovė dar tik numatė atlikti statinio rekonstravimo darbus, o ieškinių pateikimo metu rekonstravimo darbai dar nebuvo užbaigti. Bylos nagrinėjimo metu nustatyta, kad atsakovės daugiabučio namo baigtumas yra 94 proc., išduota pažyma apie statybą be esminių nukrypimų nuo projekto. Pagal pareikštą ieškinį ieškovės reikalavimų pagrįstumui įvertinti reikšmingos įrodinėjamos aplinkybės byloje yra dėl to, ar nepastatyto daugiabučio namo statybos projekto sprendiniai, jų įgyvendinimas iš tikrųjų suvaržys, ir jei taip, tai kokia apimtini, ieškovės, kaip gretimą daugiabučio namo dviejų butų savininkės, teisės ir teisėtus interesus. Todėl reikšmingi bylos įrodymai, jų įvertinimas dėl to, kaip projekto sprendinių įgyvendinimas paveiks ieškovės teises.
46. Prevenciniu ieškiniu nėra reikalaujama atlyginti žalą, o tik uždrausti žalai atsirasti grėsmę keliančius atsakovo veiksmus. Ieškiniu nebuvo pareikšta reikalavimo dėl iš esmės pastatyto daugiabučio namo sukeltos žalos ieškovei. Dėl to teismui nebuvo pagrindo ir spręsti dėl žalos fakto, t. y. vertinti, kokią poveikį ieškovės teisėms į jos butų insoliacijos lygį užtikrinimą padarys daugiabučio namo statyba, kai ji bus užbaigta. Taigi, kaip apeliacinės instancijos teismas nutartyje pagrįstai nurodė, ieškovės nurodytos abejonės (prielaidos), kad faktinė situacija gali skirtis nuo projekte nurodytų duomenų, įeina už ieškinių nagrinėjimo ribų ir nėra susijusios su ieškovės teisių gynimu šioje byloje.
47. Byloje teismai nustatė, kad atsakovės daugiabučio namo techninis projektas ir jam įgyvendinti išduotas statybą leidžiantis dokumentas atitinka teisės aktų reikalavimus, be kita ko, juose įvertinus ir teisės aktuose nustatytus insoliacijos reikalavimus, o statybą leidžiantis dokumentas nėra ginčijamas, todėl nėra pagrindo daryti išvadą, kad šiais dokumentais insoliacijos reikalavimai nukrypsta nuo minimalių teisės aktuose nustatytų insoliacijos rodiklių. Patys savaime techninis projektas ir jo pagrindu išduotas statybos leidimas yra teisėti, patvirtinti atsakingų institucijų ir asmenų, šių dokumentų teisėtumo prezumpcija nenuginčyta. Todėl pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai turėjo pagrindą atmeti ieškovės reikalavimą pripažinti statybos projekto įgyvendinimą pažeidžiančiu jos teises kaip neįrodytą. Antrasis ieškinių reikalavimas uždrausti ateityje įgyvendinti statybos projektą ir statybos leidimą, t. y. uždrausti statybą, teismų pagrįstai buvo įvertintas kaip nesukeliantis teisių padarinių, kai konstatuotas atsakovės daugiabučio namo statybos baigtumas yra 94 proc., 2020 m. rugpjūčio 31 d. išduota pažyma apie statybą be esminių nukrypimų nuo projekto, t. y. pastatas iš esmės pastatytas.
48. Pradinis prevencinis ieškinyje buvo paduotas teismui 2018 m. gruodžio 19 d. Ieškovė 2020 m. kovo 31 d. pateikė teismui prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones – uždrausti atsakovei pačiai ar per pasitelktus trečiuosius asmenis atlikti statinio statybos užbaigimo procedūras iki galutinio neskundžiamo teismo sprendimo priėmimo šioje civilinėje byloje. Prašyme ieškovė nurodė, kad, nepaisant pareikšto prevencinio ieškinių, pastatas toliau statomas (rekonstruojamas) ir netrukus bus atliekamos statinio užbaigimo procedūros. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2020 m. balandžio 14 d. nutartimi atmetė prašymą, nurodęs, kad pastatas yra pastatytas (nors neatiduos vertinti), tą patvirtina pačios šalys ir antstolio faktinių aplinkybių protokolais, o prašymas dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo yra pateiktas pavėluotai, t. y. jau pastatytas namas pagal statybos leidimą. Teismas konstatavo, kad ieškovės prašoma laikinoji apsaugos priemonė neatitinka pareikšto reikalavimo esmės ir yra nesusijusi su būsimo teismo sprendimo įvykdymu, todėl negali būti taikoma. Taigi, bylos nagrinėjimo metu pastatytą pagal rekonstravimo projektą iš esmės pasikeitė padėtis, buvusi prevencinio ieškinių pateikimo metu, kada dar pastatas nebuvo

rekonstruotas ir egzistavo galimybė praktiškai uždrausti statybos darbus, o tokios galimybės objektyviai nebeliko pastačius pastatą.

49. Kaip minėta, prevencinis ieškinys yra galimas ne tik tada, kai atsakovo veiksmai kelia pagrįstą grėsmę žalai atsirasti, bet žala dar neatsirado ([CK 6.255 straipsnio 1 dalis](#)), bet ir tada, kai jau yra padaryta žalos ir yra realus pavojus, kad jos bus dar padaryta ([CK 6.255 straipsnio 2 dalis](#)) (nutarties 31, 32 punktai). Kai jau yra padaryta žalos ir yra realus pavojus, kad jos bus dar padaryta ([CK 6.255 straipsnio 2 dalis](#)), tokiais atvejais testinis, pasikartojantis žalos darymas ar tokiai žalai atsirasti keliantys grėsmę tikėtini atsakovo veiksmai yra pagrindas teikti prevencinį ieškinį. Nagrinėjamos bylos atveju prevencinio ieškinio nagrinėjimo metu pirmosios instancijos teisme padėtis iš esmės pasikeitė, kai statinio statyba buvo baigta. Taigi, atsakovei užbaigus statinio statybą (kuria uždrausti siekė ieškovė prevenciniu ieškiniu), nebeliko atsakovės veiksmų tęstinumo, pasikartojimo elementų, dėl to nebeliko pagrindo statybų proceso, kuris jau užbaigtas, vertinti kaip ateityje keliančio grėsmę ieškovės teisėms ir galinčio padaryti ieškovei dar žalos.
50. Ieškovė kasaciniame skunde nurodo, kad teismai turėjo įvertinti ir rentis ne tais įrodymais (ne ekspertizės išvada ir projektavimo įmonės insoliacijos skaičiavimai), kuriuose pateikti duomenys apie tai, kad statybos techniniame projekte išlaikomi teisės aktuose nustatyti minimalūs reikalavimai insoliacijai, o rentis vien tik faktinę padėtį nustatančių antstolio faktinių aplinkybių protokolais.
51. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinta, kad pagal įrodymų vertinimo taisykles nė vienas įrodymas teismui neturi iš anksto nustatytos galios ir turi būti vertinamas kartu su kitais įrodymais ([CPK 185 straipsnio 2 dalis](#)). Įrodymų byloje vertinimas turi būti grindžiamas įrodymų lygybės principu, laikantis nuostatos, kad visi įrodymai turi vienokią ar kitokią įrodomąją vertę ir kad nė vieno negalima nemotyvuotai atmesti ar laikyti svaresniu. Dėl įrodymų pakankamumo ir patikimumo teismo turi būti sprendžiama kiekvieni konkrečiu atveju. Įvertinant keletą įrodymų, lemia ne tik kiekvieno iš įrodymų patikimumas, bet ir įrodymų duomenų tarpusavio santykis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. sausio 10 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-75-701/2019](#), 54 punktas).
52. Civiliniame procese galiojančios bendrosios taisyklės įpareigoja teismą, vertinantį įrodymus, patikrinti kiekvieno jų sąsają, leistinumą, ryšį su kitais įrodymais, taip pat tai, ar nėra tarp jų prieštaravimų; teismas privalo įsitikinti, ar pakanka įrodymų reikšmingoms bylos aplinkybėms nustatyti, ar tinkamai paskirstyta įrodinėjimo pareiga, ar įrodymai patikimi. Teismai turi vertinti įrodymus, vadovaudamiesi nurodytomis įrodinėjimo taisyklėmis ir logikos dėsniais, pagal savo vidinį įsitikinimą padaryti nešališkas išvadas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. spalio 26 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-368-611/2017](#), 23 punktas; 2018 m. liepos 11 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-285-1075/2018](#), 43 punktas).
53. Antstolio faktinių aplinkybių protokolais, kuriuo konstatuojama faktinė padėtis, turi ribotą įrodomąją galią, jis nėra tas įrodymas, kuris patvirtintų ieškinio dalyką ir pagrindą, nes prevenciniu ieškiniu prašoma uždrausti žalą darančius veiksmus atlikti ateityje, o ne pripažinti žalos padarymo faktą, reikalaujant jį atlyginti. Teismo rėminasis antstolio faktinių aplinkybių konstatavimo protokolas duomenimis apie faktinę padėtį, kuri atsirado bylos nagrinėjimo metu, reikštų prevencinio ieškinio dalyko ir faktinio pagrindo ribų peržengimą (nutarties 44–46 punktai). Be to, antstolio faktinių aplinkybių konstatavimo protokolas konstatuoja faktinę padėtį, tačiau teismo ekspertės ir projektavimo įmonės specialių žinių ir įgūdžių turėjimas suteikė galimybę tiksliai išmatuoti ir apskaičiuoti insoliacijos rodiklių atitiktį statybos techniniam reglamentui (aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 705 patvirtinto statybos techninio reglamento STR 2.02.01:2004 „Gyvenamieji pastatai“ 4.18, 171–175, 192, 193, 213 punktams). Protokole nuotraukos padarytos skirtingu metu, tai matyti iš jų vaizdų. Nėra galimybės patikimai nustatyti, kada tiksliai buvo darytos nuotraukos. Protokole įrašytas insoliacijos atitinkamuose ieškovės butų languose pradžios laikas, tačiau jame nėra duomenų apie insoliacijos butuose pabaigos laiką. Antstolio protokolas apie insoliacijos laiką surašytas neturint ir nenaudojant tų techninių priemonių, neatlikus matavimų bei skaičiavimų, jų pagrindu gautų duomenų, kurie yra prieinami ir naudojami atsakingų tos srities ekspertų ir projektuotojų.
54. Teismo ekspertizės išvada, architektų ir projektavimo įmonių insoliacijos matavimai ir skaičiavimai atlikti įvertinus numatomo rekonstruoti pastato projektinės medžiagos, ją įgyvendinus, atsirastą poveikį gretimam namo ieškovės butų insoliacijos rodikliams ir insoliacijos atitiktį teisės aktų reikalavimams, buvo pakankami pirmosios ir apeliacinės instancijos teismams konstatuoti, kad nėra pagrindo tenkinti byloje pareikštą prevencinį ieškinį.
55. Ieškovė nurodė, kad faktinė situacija skirtinga nuo projekte nurodytų duomenų, ir kaip žalą nurodo jai nuosavybės teise priklausančių dviejų butų rinkos vertės sumažėjimą dėl insoliacijos sąlygų pablogėjimo. Tačiau argumentai dėl jau atliktų atsakovės veiksmų (ne)teisėtumo ir žalos dydžio išeina už byloje pareikšto prevencinio ieškinio nagrinėjimo ribų ir nėra susiję su ieškovės teisių gynimu šioje byloje.
56. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai, laikydamiesi įrodymų pakankamumo, sąsajumo, patikimumo taisyklių, įvertino bylos įrodymų visumą, jų duomenis išsamiai palyginę ir subendrinę, iš įrodymų turinio nustatė faktinius duomenis apie tai, kad statinio projektinės medžiagos insoliacijos rodikliai suderinami su teisės aktuose nustatytais minimaliais insoliacijos reikalavimais, todėl pagrįstai atmetė prevencinio ieškinio reikalavimus dėl statinio rekonstravimo projekto pagal išduotą statybą leidžiantį dokumentą įgyvendinimo pripažinimo neteisėtu ir dėl statinio statybos uždraudimo. Nenustačius pagrindo naikinti ar keisti apeliacinės instancijos teismo nutartį, kuria paliktas nepakeistas pirmosios instancijos teismo sprendimas, apeliacinės instancijos teismo nutartis paliktina nepakeista ([CPK 359 straipsnio 1 dalies 1 punktas](#)).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

57. [CPK 93 straipsnio 1](#) dalyje nustatyta, kad šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą.
58. Atsakovė UAB „Timana“ atsiliepime į kasacinį skundą prašė priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, tačiau nepridėjo bylinėjimosi išlaidas ir jų apmokėtinumą patvirtinančių įrodymų, todėl jai išlaidos neatlygintinos.
59. Tretieji asmenys UAB „Erinar“ ir UAB „Paleko archstudija“ prašė priteisti iš ieškovės abiem po 1210 Eur advokato atstovavimo išlaidų už atsiliepimo į kasacinį skundą parengimą atlyginimo ir pateiktą jų apmokėtinumą patvirtinančius dokumentus. Prašomos priteisti bylinėjimosi išlaidos neviršija teisingumo ministro 2015 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. 1R-77 ir Lietuvos advokatūros advokatų tarybos pirmininko 2015 m. kovo 16 d. raštu Nr. 141 patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokescio už advokatą ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalių dydžių 7, 8.14, 8.16 punktuose nurodytų dydžių. Netenkinus ieškovės kasacinio skundo, iš jos tretiesiems asmenims priteistina po 1210 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
60. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. sausio 19 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, kasacinis teismas patyrė 4,44 Eur tokių išlaidų. Jų atlyginimas turėtų būti priteisiamas valstybei iš ieškovės ([CPK 79 straipsnis](#), 88 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 92 straipsnis, 96 straipsnio 1 dalis). Iš ieškovės priteistina suma yra mažesnė nei minimali 5 Eur valstybei priteistina bylinėjimosi išlaidų suma (Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. lapkričio 7 d. įsakymas Nr. 1R-261/1K-355 „Dėl minimalios valstybei priteistinos bylinėjimosi išlaidų sumos nustatymo“, redakcija, galiojanti nuo 2020 m. sausio 23 d.). Atsižvelgiant į tai, procesinių dokumentų įteikimo išlaidų atlyginimas valstybės naudai nepriteistinas iš ieškovės.

nutaria:

Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. vasario 25 d. nutartį palikti nepakeistą.

Priteisti iš ieškovės UAB „Orvera“ (j. a. k. 304392587) trečiajam asmeniui UAB „Erinar“ (j. a. k. 302635535) 1210 (vieną tūkstantį du šimtus dešimt) Eur ir trečiajam asmeniui UAB „Paleko archstudija“ (j. a. k. 125317632) 1210 (vieną tūkstantį du šimtus dešimt) Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Gražina Davidonienė

Artūras Driukas

Egidija Tamošiūnienė